

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

Nagy Sándor ezredes:

Az etnikai alapú fegyveres konfliktusok dinamikái és hatása
Kelet-Kongóban

című doktori (PhD) értekezésének szerzői ismertetője

TÉZISFÜZET

Témavezető: Prof. Dr. Resperger István ezredes

Budapest, 2021.

TARTALOMJEGYZÉK

A témaválasztás háttere	3
A tudományos probléma megfogalmazása	6
A kutatás céljai	7
Hipotézisek	8
Kutatási módszerek	9
A kutatás időbeni behatárolása	10
Összegzés	10
A kutatás összegzett eredményei	15
Új tudományos eredmények	16
A kutatási eredmények felhasználhatósága, ajánlások	17
További kutatást igénylő területek, javaslatok	18
Saját publikációs jegyzék	19
Szakmai tudományos önéletrajz	21

„Afrika minden bizonnyal még jó ideig a Föld egyik legforrongóbb térsége marad, és aligha okoz meglepetést, hogy egyre nagyobb mértékben militarizálódik.”¹

A témaválasztás háttere

A Kongói Demokratikus Köztársaság keleti területein a bizonytalanság mindennapos a külföldi és kongói fegyveres csoportok tevékenysége eredményeként. A fegyveres csoportok száma változó, de több mint egy tucatnyi jelenti az állandóságot. Megjelenésük és eredetük rendkívül változatos képet mutat. Vannak közöttük különböző, a politikai struktúrák által létrehozott katonai mozgalmak, a politikai pártok által támogatott rebellis csoportok, kisebb falusi milíciák és „helyi önvédelmi” erők, illetve azok a különböző fegyveres csoportok, amelyeket csupán fegyveres bűnöző bandáknak aposztrofálunk. Ezek között az erők között néhány csoport jelentős katonai képességgel rendelkezik, mindamellet, hogy bizonyos értelemben véve politikai támogatással is bírnak. Ezáltal pedig közvetlen fenyegetést is jelenthetnek a kinshasai kormányra. Más részük viszont visszahúzódik egyes jól behatárolt és aránylag kis területre, ahol sokkal inkább a lakosságra jelentenek fenyegetést, mint a kormányra.

Egyes kisebb fegyveres csoportok gyakran, főleg a kormány részéről csak úgy vannak tekintve, mint rablók, közönséges bűnözők, akik foszthatják a védtelen lakosságot. Egyesek valóban válogatás nélkül fosztogatnak, gyilkolnak, míg más csoportok élvezik a helyi lakosság támogatását, így azok közül az utánpótlásuk is megoldott. Más esetekben bizonyos politikai erők, helyi vagy tartományi „üzletemberek” gyakorolnak rájuk befolyást, legtöbbször a vezetőiken keresztül a lehető legváltozatosabb módon. Ezek közül kiemelt természetesen – fontossági sorrendben – a pénzügyi, politikai és logisztikai támogatás. Hiba lenne ezeket a

---

¹ Dr. Frank Barnaby, atomfizikus, 1971-81 között a Stockholm International Peace Research Institute/SIPRI igazgatója forrás: www.sipri.org. (Letöltés ideje: 2021.07.12.) Idézet In: Besenyő János – Gyarmati Ádám – Hetényi Soma Ambrus – Pető Gergő – Sziij Dóra – Resperger István: Országismertető Kongói Demokratikus Köztársaság, 4. o. http://www.kalasznyikov.hu/dokumentumok/orszagismerteto_kongo.pdf (Letöltve: 2021.07.12.)

csoportokat csupán a társadalom perifériáján kezelt fegyveres szerveződéseknek tartani, mert létezésük a valóságban mélyen a civil társadalomban gyökerezik, amely közösségek, de főként annak elit rétege támogatják őket, még ha ezt nem is nyilvánosan teszik.

Ahhoz, hogy jól megértsük a fegyveres csoportok születésének, létezésének és fennmaradásának okait, nem kerülhető meg a Kongói Nemzeti Haderő (Forces Armées de la République Démocratique du Congo, FARDC²) és a fegyveres csoportok viszonyának vizsgálata sem, mert a kapcsolat igen szoros. A hadsereg tisztjei, altisztjei közül sokan ápolnak szoros kapcsolatot az illegális fegyveres csoportokkal, különböző okoknál fogva, amelyek főleg politikai és gazdasági okok, de az okok között kiemelt ok az etnikai hovatartozás. Ezek a kapcsolatok természetesen sértik a hadsereg politikai semlegességét és a hadseregen belül okoznak komoly hatalmi harcokat a vezetői beosztásokért, amelyek sokszor etnikai alapon kerülnek kiosztásra. Gyakran ez a belső hatalmi harc eredményezi azt, hogy a lakosság inkább a fegyveres csoportokat támogatja, azok védelmét veszi igénybe, mivel a nemzeti hadsereg erői sokszor nagyobb pusztítást végeznek, mint ez előbbieik.

Annak érdekében, hogy a fegyveres csoportok léte a kelet-kongói területeken valamelyest is magyarázható legyen, meg kell érteni azokat a történelmi, katonai, politikai, és gazdasági, események sorozatát, amelyek hozzájárultak az illegális fegyveres csoportok létrejöttéhez. Kelet-Kongó területén természetesen nem egyik napról a másikra alakult ki ez az áldatlan, ezidáig megnyugtatóan sohasem kezelt állapot, hanem ennek megértéséhez vissza kell menni a történelemben.

A történelmi háttérből eredeztethető továbbá a gyarmatbirodalom időszakában történt területi felosztás, ami soha nem vette figyelembe az etnikai határokat. Ennek hatásait érezhetjük, amikor Ruanda és a Kongói Demokratikus Köztársaság között fennálló érdekek ütköznek, kiemelten Ruanda részéről. Nem véletlen az a fajta támogatás a kongói területen élő tuzsik irányában, amelyet Ruanda bevallva vagy bevallatlanul is, de biztosít és biztosított is a korábbi konfliktusok idején.

A szomszédos országok érdekeinek megjelenése a politika színterén a fegyveres csoportok támogatásában és az azokon keresztül történő érdekérvényesítésben ölt formát és fenntartva a kaotikus állapotokat, lehetőséget biztosít azok kivitelezésére. Az eddigi tapasztalatok és vizsgálatok, amelyek eredményei számos tanulmányban megjelentek már, azt bizonyítják, hogy a kongói politikai erők is profitálnak ebből a rendezetlen állapotból. A belső politikai erők felhasználják a fegyveres mozgalmakat annak érdekében, hogy kellő súllyal

---

² Részletes áttekintés lásd Amnesty International: „Si tu résistes, on va te tuer”, République Démocratique du Congo arguments en faveur d’un traité efficace sur le commerce des arme, 1-54. o. (Letöltés ideje: 2021. 07.12.)

jelenhessenek meg a politikai palettán. Ez egyaránt működik a hatalmon és az ellenzékben lévő erők részéről, erről a későbbiekben részletesen lesz szó.

A hadsereg rendellenes működése úgyszintén a múltból eredeztethető. A hadsereg szervezése is etnikai és politikai érdekek mentén történt. Joseph Mobutu³ hatalma alatt a hadsereg alapvetően a saját és a hozzá hű etnikai közösségekre épült, vezetői onnan kerültek ki. Nem volt ez másként Laurent-Désiré Kabila⁴ idején sem, bár nála már sokkal szélesebb körre terjedt ki, az országhatárokon kívülre is a szövetségesek keresése. Az akkori szövetségesek azonban csak addig kellettek, amíg Kabila érdekei úgy kívánták.

Joseph Kabila⁵ a hadsereget és a fegyveres csoportokat illetően súlyos örökséget kapott és a megoldására elnökségének két ciklusa alatt sem talált megoldást. A már korábban megkezdődött és csak egyedüli megoldásként kezelt, a fegyveres csoportok integrálása a hadseregbe csak fokozta a helyzet súlyosságát. Emellett egyik legnagyobb hiányosságnak kell értékelni azt a tényt, hogy a korábbi rebellis csoportok integrációja mellett nem létezett a civil életbe történő visszatérés elfogadható lehetősége. Ez nem csupán a kongói vezetésnek róható fel, ugyanis az ENSZ programjai sem teremtették meg a civil életbe való visszatérés optimális feltételeit. Az ENSZ és a térségben levő segélyszervezetek (erről később még szó esik) programjai csak tűzoltást jelentettek.

Azt a tényt mindenképpen el kell fogadni, hogy a sok-sok érdek mentén bonyolódó rendkívül súlyos és összetett helyzetet megoldani nem egyszerű feladat és a bonyolultságánál fogva kiterjedt, hatékony együttműködést kíván. Az ország és a térség biztonsági helyzetének rendezése viszont elengedhetetlen ahhoz, hogy a közép-afrikai régióban az élet és a politikai, a gazdasági, a társadalmi fejlődés végre élhető és főleg fenntartható keretek közé legyen terelve.

Disszertációmban a korábban röviden vázoltak részletes leírására és átfogó elemzésére vállalkoztam, alapvetően a biztonsági tanulmányokban fellelhető elméletek, (a buzani szektorelmélet, a Marton Péter-féle regionális biztonsági komplexum elmélet kérdésspecifikus megközelítése és Stig Jarle Hansen elmélete) adta elemzési kerettel, módszerekkel és eszközökkel.

---

³ Joseph Mobutu (1965-1997) hivatali ideje.

⁴ Laurent- Désire Kabila (1997-2001) hivatali ideje, a meggyilkolásával zárul. Nathan Rivet: LAURENT-Désiré/ Kabila, Laurent Kabila (1939-2001)

<https://www.blackpast.org/global-african-history/kabila-laurent-desire-kabila-laurent-1939-2001/> (Letöltés ideje: 2021. 07.12.)

⁵ Joseph Kabila (1971-) folytatta apja, Laurent-Désire Kabila munkáját.

A tudományos probléma megfogalmazása

A témaválasztásomat illetően felmerülhet az a kérdés, hogy mennyiben adnak új eredményeket a hadtudomány részére azok a dolgozatomban feldolgozott kérdéskörök, amelyek bemutatják a mindezidáig megoldatlan helyzetet, amelyek a Kongói Demokratikus Köztársaság keleti területeket uralják. A témát érintőleg vannak szakértői vizsgálatok, tényfeltárások, továbbá tanulmányok is készültek (lásd szakirodalmi áttekintés) az évek folyamán. Az Európai Unió a térségben érintett, érdekeltségekkel bíró tagállamai, tudományos intézetei foglalkoznak a közép-afrikai térség szinte állandósult problémáival, szűkebben véve a fegyveres csoportok létrejöttével, létjogosultságukkal (amennyiben van ilyen), a fenntartásuk/létezésük kérdésével. Ugyancsak kiemelt jelentőséggel bír a fegyveres csoportok és a politika összefonódásának kérdése, ezért Kongó és a vele szomszédos országok viszonyát (regionális biztonsági komplexum) is vizsgálat tárgyává tettem, kiemelten Ruandával foglalkoztam.

Az előbbieken jelzett összefüggések annak kapcsán őrzik hosszú idő óta és megítélésem szerint még hosszú ideig az aktualitásukat, hogy az ideirányuló minden eddigi próbálkozás az állandósult instabil állapotot csak ideig-óráig tudta stabilizálni, kisebb-nagyobb, de inkább kisebb eredményeket volt képes elérni. A fegyveres csoportok gomba módra szaporodnak, szinte megállás nélkül, hiszen az integrációval nem sikerült átütő sikereket elérni a felszámolásukra. A megoldásokban mindig születnek nyertesek és vesztesek. Ez utóbbiak a letéteményesei annak, hogy a helyzet egyelőre megoldatlan.

A fegyveres csoportok okozta ingatag biztonsági helyzetben azonban nem elégséges ez utóbbiakkal foglalkozni, hanem elengedhetetlen az azt befolyásoló összes tényező feltárása és azok kölcsönhatásainak vizsgálata. A kialakult helyzet összetettsége arra a következtetésre juttatott, hogy a vizsgálat során is komplex megközelítésre kell törekednem. Értem ez alatt a fegyveres csoportok létrejöttét gerjesztő érdekellentéteket, valamint a politikai és gazdasági szereplők konfliktusos viszonyának vizsgálatát. Ezen túlmenően a Kongói Demokratikus Köztársaság és a szomszédos országok viszonyának vizsgálata is elengedhetetlen annak érdekében, hogy egy megbízható, lehetőleg minden érintett fél megalégedésére szolgáló megoldás születhessen. A kérdés az, hogy hogyan lehet a tudomány módszereivel, eszközeivel értékelni a kialakult helyzetet és tudományosan időtálló következtetéseket megfogalmazni, amelyek mintegy iránytűként szolgálhatnak majd a térség katonai szempontokra épülő megoldásaiban?

A kutatás céljai

Az értekezés kidolgozása során az alábbi célkitűzéseket határoztam meg és tartottam szem előtt:

1. Bemutatni az afrikai kontinens, azon belül is kiemelten a szub-szaharai és a közép-afrikai térséget, amelynek a Kongói Demokratikus Köztársaság egyik meghatározó országa. Itt mind etnikailag, mind pedig kulturálisan erős megosztottságot lehet igazolni a regionális biztonsági komplexum elméletével. Mindezekben belül elemzési fókuszot jelent a fegyveres mozgalmak kialakulási okainak és azok lefolyásának vizsgálata. A történelmi léptékű változások okán a katonai biztonság kérdése végig központi szerepet tölt be a disszertációmban, szorosan kapcsolódva a politikai vezetők tevékenységéhez 1960-tól, a függetlenség elnyerésétől kezdve Joseph Kabila elnökségével bezárólag (2001-2019).
2. Azonosítani a fegyveres mobilizáció kapcsán felmerülő, ez idáig megoldatlan érdekellentéteket és mindazon biztonságpolitikai problémákat, amelyekkel szemben a mindenkori politikai vezetésnek meg kell találnia a helyes stratégiát.
3. Részletezni a fegyveres konfliktusok okait és a jelenséget generáló tényezőket és az abban érdekelt szereplőket. Mindezt egy tipikus időszak példájával bemutatva ráirányítani a figyelmet a helyzet rendkívüli komplexitására. Mindemellett bizonyítékot kapni a Stig Jarle Hansen elmélet alkalmazhatóságára, nevezetesen arra, hogy az egyes mozgalmak státuszának változása miként segíti a fegyveres csoportok túlélését.
4. Bizonyítani kívánom az EUSEC RD Congó európai misszió tevékenységével a dolgozatban megjelenő elméleti, elemzési tételek megvalósulását az európai politika gyakorlati törekvéseiben, azaz a biztonsági szektor stabilizálásában.

A fentiekre figyelemmel doktori értekezésemben központi kérdés a kelet-kongói fegyveres csoportok létrejötte, illetve azok okainak, továbbá az azt generáló katonai, politikai, gazdasági és társadalmi/etnikai dimenziók jellemzőinek elemzése, a szükséges mértékig történelmi visszatekintéssel kiegészítve. Célként tűztem ki továbbá, hogy bemutatom a súlyos helyzet kezelésére tett erőfeszítéseket, elemezve a már elért eredményeket, azok hatásait és fennmaradásuk esélyeit, kiemelten az Európai Unió EUSEC RD Congo misszióját. Felhasználva azon ismereteimet és tapasztalataimat, amelyeket a négyéves EU misszióban (EUSECRDC) szereztem az egyik, a fegyveres konfliktusok által kiemelten érintett

tartományban, Dél-Kivuban. A feltárt okok ismeretében a lehetséges jövőbeli megoldásokra is teszek javaslatot. Mindez egyfajta hiánypótlás annak érdekében, hogy a szakmai és az érdeklődő figyelem ne csak egyes végzetes események kapcsán fókuszáljon Afrika e területére, hanem a körülmények adta lehetséges megoldás felé képes legyen az ország elmozdulni. Mindez jelentős befolyással van a politikai, a katonai, a gazdasági és a társadalmi folyamatokra egyaránt.

Hipotézisek

Doktori értekezésem a kutatási célokkal összhangban a következő hipotéziseket vizsgálja:

1. A buzani szektorelmélet és a regionális biztonsági komplexum elmélete is kiemelten kezeli az államok csoportjai alkotta katonai biztonsági komplexumok szerepét, fontosságát. Az államoknak ugyanis elsődleges szerep jut a biztonságiasításra és a biztonsági kihívások kezelésére. Esetünkben az afrikai kontinens megosztottságát a regionális biztonsági elmélet nem foglalta, megítélésem szerint ne is foglalhatta egységes keretbe. A vizsgált régióban gyakorlatilag a biztonság minden szektorában létbizonytalanság van, nincs olyan meghatározó erő és hatalom, amely köré a többi állam szerveződhetne. A regionális biztonsági komplexumok célja a hiányzó intézményi keretek létrehozása. Meglátásom szerint csak ezeken belül beszélhetünk átfogó politikai, biztonsági szervezetekről és gazdasági társulásokról egyaránt.
2. A fegyveres konfliktusokat a megoldatlan etnikai ellentétek súlyosbítják, amelyet tovább fokoznak az országhatárokon átnyúló etnikai határok és a szomszédos országok, például Uganda és Ruanda erre alapozott vélt vagy valós érdekeinek sokszor fegyveres konfliktusok útján történő érvényesítése. Céljuk lehet a konfliktusok fenntartása a térségben.
3. A közép-afrikai régió, ezen belül is a Kongói Demokratikus Köztársaság keleti területein a béke megteremtése nem csupán az érintett országok érdeke kell, hogy legyen, hanem regionális és globális támogató törekvés is szükséges hozzá. A nemzetközi szereplők nem tolerálják a Hansen elméletben rögzített fegyveres szervezetek területi transzformációjának pozitív dinamikáját, azaz a fegyveres csoportok adott országon belüli, számukra kedvező területi kontroljának változásait (fél területi vagy teljes területi ellenőrzést).
4. A nemzetközi szereplők törekvései, különös tekintetben az Európai Unió térséggel kapcsolatos elkötelezettségéből adódó hatékonyságának növelése elengedhetetlen

annak érdekében, hogy komplex, átfogó stratégiákkal az ország és a vizsgált régió stabilizálását meg tudják valósítani, illetve a fegyveres konfliktusok kialakulásának valószínűségét csökkentsék.

Kutatási módszerek

Kutatásom előkészítését a doktori iskola előírásainak megfelelően, azokat szem előtt tartva a tanulmányi és kutatási tervem elkészítésével kezdtem, melyet a képzés során a kutatás előrehaladtával szükség szerint aktualizáltam. Továbbá figyelembe vettem a tudományelméleti és módszertani ajánlásokat. Témám komplex jellege az alkalmazott kutatási módszerek körét is meghatározta. Munkám során alapvetésnek tekintetem egy a feltárt és vizsgált probléma gyökereitől induló megközelítést. Törekedtem az analízisre épülő következtetések kialakítására, valamint arra, hogy a feltárt okokat és összefüggéseket példákkal is alátámasszam.

Kutatásom során az alábbi módszereket használtam:

1. Tanulmányoztam és áttekintettem a témával kapcsolatban fellelhető hazai és külföldi írott és elektronikus szakirodalmat, az ENSZ és az Európai Unió nyilvánosan hozzáférhető okmányait, tanulmányait. Részt vettem a témával kapcsolatos konferenciákon, előadásokon, szakmai továbbképzéseken, valamint felkutattam a külföldi oktatási intézmények elérhető online előadási anyagait. Ennek megfelelően az értekezés jórészt primer és szekunder források elemzésén alapul. A szerzett ismereteket, ajánlásokat felhasználtam a téma kidolgozása során. Az információgyűjtés során tanulmányoztam szakirodalmat, különösen a hadtudomány területén született térséget érintő menekültekkel, valamint a civil szervezetek és a fegyveres erők együttműködésével foglalkozó francia és magyar nyelvű doktori értekezéseket, rendszereztem és azok témámhoz kapcsolódó részeit feldolgoztam, beépítettem tudományos munkámba.
2. A kvalitatív módszerek közül előnyben részesítettem a félig strukturált interjúk készítését, illetve köszönhetően a térségben töltött négy évnek a szakértők és szemtanúk megkérdezését. A témában felkutatott és rendelkezésre álló korábbi tanulmányok, könyvek és jelentések vizsgálata során dokumentumelemzést végeztem. Emellett, szemtanúként esettanulmányként feldolgoztam az egyik kiemelt fegyveres

csoport, az M23 létrejöttét, tevékenységét, a bukásához vezető utat és azok okait is, amelyeket felhasználtam a folyamatok valóságghú bemutatása és elemzése érdekében.

3. A kitűzött kutatási célok eléréséhez szükséges ismeretanyag, illetve a négy éves kongói misszióm során végzett személyes, primer és a szekunder interjúk során szerzett ismeretek és tapasztalatokat feldolgoztam, azokat rendszereztem és beépítettem az értekezés anyagába.

Az értekezésben felhasznált szakirodalmat és az internetes információkat a disszertáció Felhasznált irodalom jegyzékében tüntettem fel.

A kutatás időbeni behatárolása

A kutatás visszatekint az ország történelmi múltjába, kiemelten az 1960-as gyarmati felszabadítástól eltelt időszakra, amely meghatározó volt a jelenlegi állapotok kialakulásában. Kiemelt figyelmet fordítottam az egyes meghatározó történelmi időszakok tanulmányozására, egészen a Joseph Kabila elnök időszakáig. Az egyes folyamatok vizsgálata azonban megkívánta az előzmények időnként távolabbra való visszatekintését is. A dolgozat részleteiben 2015-ig dolgozza fel a régió, illetve az állam témához kötődő eseményeit, hangsúlyozva, hogy az azóta eltelt időszak alatt sem született megnyugtató megoldás. A Kabila elnökségét lezáró és az azutáni, napjainkig tartó időszakot a disszertáció a teljesség igénye nélkül csupán a témához kapcsolódó főbb katonai, politikai és társadalmi események említésével foglalja össze.

Kéziratomat 2021. július 31-én zártam le.

Összegzés

A dolgozat végén a feldolgozott témakörök összefoglalásával, figyelemmel a hipotézisekre, a figyelmet a vizsgált területek fontosságára összpontosítottam, nem csupán a Kongói Demokratikus Köztársaságot, hanem az egész közép-afrikai térséget illetően. A bemutatott és a vizsgálat tárgyát képező témakörök nem csak, mint a biztonságot veszélyeztető tényezők jelentkeznek, ennél sokkal bonyolultabb problémát vetnek fel. A biztonság kérdései szoros összefüggésben vannak a térség stabilitásával, érzékenyen hatnak a társadalmi és gazdasági kapcsolatokra, a térség országainak külkapcsolataira és ezek végeredményeként a térség fejlődésével is szoros kapcsolatban vannak.

A dolgozat megírásakor négy fejezetben foglaltam össze a fegyveres konfliktusok és a velük szimbiózisban létező és aktívan vagy kevésbé aktívan, de folyamatosan létező és működő fegyveres csoportok eredetét és a velük kapcsolatos kérdésköröket megvilágítani. Ennek során, a sokak számára talán kevésbé ismert Kongói Demokratikus Köztársaság helyét és szerepét értékeltem, tágabb értelemben az afrikai kontinensen, szűkebb értelemben véve pedig a kontinens középső területén, a közép-afrikai régióban.

A történelmi háttér feltárása egy jó kiinduló alapot ad ahhoz, hogy világosabban láthassuk honnan hová jutott el ez a szövevényes történet. A vizsgálat a gyarmati időket megelőző korszakból indult, majd a belga gyarmati uralom időszakán, a két rendkívül súlyos áldozatokkal járó, első és második kongói háborún, illetve az azok lezárása utáni átmeneti időszakon keresztül jutott el a feldolgozott időszak lezárását jelentő 2015-ig. Az ez időszaktól eltelt időben érdemi változások nem történtek az országban, ennek az elemzése már egy újabb dolgozat anyagát jelenti.

A történelmi keretbe helyezést követően foglalkoztam a társadalmat jellemző kérdésekkel, mint az ország adminisztratív felépítése, az etnikai és vallási megoszlás és végül a gazdaság néhány kérdése. Ezek a témakörök jelentős összefüggésben állnak a további részletes elemzéskor feltárt etnikai ellentétekkel, a fegyveres konfliktusok evolúciójával, a hadsereget érintő kérdésekkel. A gazdaság esetében pedig sokkal inkább az ország természeti gazdagságával összefüggő, a természeti kincsek birtoklása körül kialakult ellentétekkel szükséges foglalkozni.

A fegyveres csoportok eredetét vizsgálva kezdtem azt a gyarmatosítást megelőző időknél, mert a fegyveres mozgalmak már a „fehérek” megérkezése előtt is léteztek, igaz ekkor még javarészt a közösségek védelmét szolgálta a törzsi ellenségekkel és a rabszolga-kereskedőkkel szemben. A hitvallásuk, ha lehet ilyenről beszélni, még egészen mást takart akkor, mint az őket követő időszakok fegyveres milíciái esetében. A ruandai és más szomszédos országok egymás elleni területi és hatalmi törekvései is régmúlta tekintenek vissza. A ruandai királyok, azok közül is kiemelten Mwami Kigeri IV. Rwagubiri, a természeti kincsekben gazdag kelet-kongói területeket meg akarták kaparintani és az ehhez szükséges eszközökben nem válogattak. Az afrikai országok között lévő határok sohasem az etnikai határok mentén húzódtak, hanem más hatalmak érdekei és akarata szerint kerültek kijelölésre. Ez a történelem során többször adott alkalmat területi vitákra, amelyek fegyveres összecsapásokba torkollottak.

A belga korszak egyik meghatározó időszaka volt az ország fejlődésének. Első időszakában, mint a király magánbirtoka, súlyos kegyetlenkedések sorozatának voltak célpontjai a területen

élők, de ez az állapot akkor sem vált érezhetően jobbá, amikor a király átadta a terület ellenőrzési jogát az őt követő érdekcsoportnak. Nem véletlen, hogy a gyarmatbirodalom megszűnését követően anarchia lett úrrá az addig szigorúan vezetett országon. A belga hatalom gondosan ügyelt arra, hogy uralma alatt ne nevelődhessen ki az a helyi iskolázott elit réteg, aki majd az ország vezetését átveheti. Tanúi lehettünk az időszak áttekintésekor, hogy a 60-as évektől kezdődően milyen események uralták és határoztak meg az ország életét. Rendkívül zűrzavaros időszak következett, aminek szinte egyenes következménye volt a fegyveres mozgalmak elterjedése, majd azok fel- és kihasználása a különböző politikai erők által.

A sorozatos fegyveres összetűzések, azok közül is kiemelten az első és a második kongói háború, amiket joggal nevezhetünk a második világháborút követő időszak legtöbb emberáldozatot okozó háborúinak, nem vezettek el a megbékélésig és az ország stabilizálódásához. Sokkal inkább vezettek el az újabbnál újabb megoldandó biztonsági kérdések felhalmozódásához és a konfliktusok súlyos eszkalálódásához.

Az átmeneti időszak és az azt követő Joseph Kabila névvel fémjelzett két elnöki ciklus ugyancsak konfliktusokkal volt terhes. Jól példázza az akkori eseményeket, hogy nem sikerült végérvényesen és megnyugtatóan megoldani a Ruandával való szembenállást, de a többi fegyveres csoportot sem voltak képesek sem felszámolni, sem pedig a hadseregbe integrálva ellenőrzés alá vonni. Ennek okait a rendkívül nagy megosztottságban kell keresni, valamint az ehhez kapcsolódó a múltban gyökerező ellenállásokban, amelyek az etnikai ellentételtől kezdve, a területei vitákon át a fejlődést elégtelen módon szolgáló politikai szembenállásokban kell keresni.

Öt olyan meghatározó személyt mutattam be és jellemeztem tevékenységüket, akik jelentős hatással voltak az egyes korszakokra. Közülük Mobutu volt a legtovább hatalmon, de a hidegháború időszakában a nagyhatalmak szembenállása az afrikai kontinens országait is a szembenálló felek játékszereivé tette. Ebből vezethető le, hogy Mobutu is jórészt az USA támogatásának köszönhető, hogy évtizedekig az ország teljhatalmú vezetője lehetett.

Ezeket figyelembe véve igazoltam, hogy a kialakult rendkívül bonyolult, az ország politikai és gazdasági stabilitását folyamatosan veszélyeztető komplex biztonsági problémái hosszú történeti múltra tekintenek vissza, de megoldásukra a jelenben kell adekvát politikai, gazdasági, katonai, társadalmi és információs válaszokat találni és adni. A válaszok keresése és megtalálása sok fejtörést okoz, hiszen még a történelmi háttér ismerete és a konfliktusba résztvevő minden érdekelt elemzése sem vezet el egyenesen a megoldáshoz, főként nem, ha azok nem találkoznak megfelelő politikai akarattal.

Kiemelten kezeltem, hogy a 2007-2009 közötti konfliktus főbb szereplőit bemutassam, bizonyítva a helyzet rendkívüli összetettségét. Itt alapvetően három, a konfliktusban reprezentatív fegyveres mozgalomra tértem ki bővebben, a Nemzeti Kongresszus a Nép Védelméért⁶, a Demokratikus Front Ruanda Felszabadításáért⁷ és a Mai-Mai milíciákra⁸ általában, mivel ezek kiemelt szereppel bírtak a konfliktusban. Az első kettő biztosítja számunkra a magyarázatot a történelmi előzményeken túl arra, hogy mi a szerepe Ruandának a kialakult helyzetben.

A kiemelt szereplők sorában ott van a kongói hadsereg, amelynek fontosságát érzékeltetve egy külön fejezetet is szántam, valamint az ENSZ békefenntartó erői is. Ezeket neveztem a belső résztvevőknek, de ezeken túl számolni kellett mindenképp külső erőként a szomszédos és a régióban érdekelt országokkal, valamint a nem afrikai szereplőkkel. A felsorolás láttán érzékelhető, hogy mennyi szereplője is van ennek a kontinensre és szinte a világra kiterjedt sakkjátszmának.

Az aktív fegyveres csoportok bemutatásánál természetesen nem tértem ki az összes létező csoportra, azonban kiemelten azokat, amelyek tevékenysége meghatározó jelentőséggel bír. A bemutatásuk során igyekeztem minden olyan fontos részlettel szolgálni, amelyeket a kutatásaim során felleltem, de azokat a személyes tapasztalataimat is megosztottam, amelyeket az Európai Unió szakértőjeként letöltött négy évem alatt szereztem. A csoportok indíttatása, érdekköre sokban hasonlít, mégis szinte mindegyik sajátos vonásokat is láttat. A fegyveres csoportok elleni harcban kiemelt szerepet tulajdonítottam a kormány erőfeszítésein túl az ENSZ itt állomásozó erőinek és annak a kiterjedt támogatásnak, amit a területen lévő segítségnyújtó szervezetek nyújtanak. Esettanulmányként dolgoztam fel az általam is megélt utolsó fegyveres konfliktus szereplőjének, az M23-nak a történetét. A CNDP-ből eredeztethető fegyveres csoport olyan hatást gyakorolt az ország egyébként is ingatag biztonsági helyzetére és ez által a kormányra, ami rádöbbenette őket a biztonsági szektor egyik pillérét jelentő hadsereg problematikus helyzetére.

A hadsereg átszervezése, ami tegyük hozzá a legsúlyosabb problémákat nem oldotta meg, már az M23 megjelenése előtt megkezdődött. Annak erői nagy része is a hadseregbe került integrálásra, majd onnan kiváltak és követték Bosco Ntagandát, majd Sultani Makenga

---

⁶ CNDP: Congrès National pour la Défense du Peuple/ Nemzeti kongresszus a nép védelméért. Laurent Nkunda tábornok vezette tuszi politikai és katonai rebellis csoport

⁷ FDLR: Front Démocratique de Libération du Rwanda/ Demokratikus front Ruanda felszabadításáért, hutu szervezet. Democratic Front for the Liberation of Rwanda (FDLR) Narrative, www.start.umd.edu (Letöltés ideje: 2021.03.02.)

⁸ Frank van Acker, Koen Vlassenrot: Les Mai Mai et les fonction de la violence milicienne dans l'est du Congo: www.cairn.info (Letöltés ideje: 2021.06.20)

tábormokot. Ruanda szerepe és az általa biztosított támogatás nem csupán a CNDP mozgalom idején, hanem az M23 esetében is érezhető és bizonyított is volt. Tehát Kabilának a korábbi tárgyalásai során nem sikerült olyan megállapodást kötnie, ami megelőzte volna a ruandai részvételt a 2012-es konfliktusban. A kongói hadseregben olyan állapotok uralkodtak, ami a korrupció melegágyát jelentette. Sem a szervezeti felépítésük, sem a vezetés rendje, sem az ellátás és ezen belül a fizetések állapota nem volt biztosítéka a megbízható és a kormány által megfogalmazott követelményeknek való megfelelésnek. Rendkívül kevés szervezet támogatja és még kevesebb program áll rendelkezésre a hadsereg állapotának javítására, a képzésekre, oktatásokra, de ugyanez érvényes a biztos családi háttér biztosításával kapcsolatosan is. Az egyetlen szervezet, ami a hadsereg, mint a biztonsági szektor alapvető eleme, reformján dolgozott nem volt más, mint az EU szakértői missziója, az EUSEC RD Congo. Létszámában ugyan kicsi, de a megcélzott területeken tanúsított hatékonyságában kiemelt eredményeket elérő misszió volt ez, szinte a megalakulásától kezdve magyar részvétellel.

A kongói kialakult helyzet kezelésében és megítélésében az európai nézőpontot hatékonyan támogatja az az európai politikai és gazdasági eszközrendszer, ami az elmúlt évek során tagországok egyetértésével megfogalmazódott és rögzítésre került.

Fontosnak tartottam bemutatni és elemezni az EU erőfeszítéseit és programjait az afrikai demokráciákkal való összefüggésben. Igaz, hogy a tagországok által elfogadott politikáról beszélünk, mégis az egységes európai politikát érik olyan hatások, amelyek az egyes országok eltérő érdekeiből fakadnak. Az EUSEC RD Congo európai misszió tevékenységével törekedtem bizonyítani az elméleti elemzési tételek megvalósulását az európai politika gyakorlati törekvéseiben a biztonsági szektor stabilizálásáért.

Ez a tagországi egyet nem értés fogalmazódott meg az EUSEC RD Congo misszió egyes mandátumai során meghatározott prioritásokban is. Egy olyan kis létszámú és korlátozott költségvetéssel bíró szakértői csapat azonban, minden a tagországok részéről megkívánt területre nem volt képes koncentrálni. Ahogyan a hatékonyságáról szóltam, az elvitathatatlan, hogy katonai tekintetben nagyszerű eredményeket ért el. Ennek a nagyszerű munkának a Magyar Honvédség is tevékeny részese volt és az ott szolgáló katonák hasznos tapasztalatokat szereztek, amiket a későbbiekben mindenképpen hasznosítani javaslok.

Végül szeretném megfogalmazni azt, hogy a dolgozatom elején tett hipotézisekre választ, illetve válaszokat adtam, de amint azt láthattuk ez egy nem lezárt történet sem Közép-Afrika, sem Kongó életében, amire az elkövetkezendő időben is kiemelt figyelmet kell fordítania az európai politikának, de a magyar vezetés sem hagyhatja figyelmen kívül. Ezzel az elemző

munkával hozzájárultam a közép-afrikai régió és a Kongói Demokratikus Köztársaságban zajló események jobb megértéséhez.

A kutatás összegzett eredményei

Az értekezés négy fő fejezetében bemutatott kutatás eredményei a hipotézisekkel és a kutatási célokkal összhangban az alábbiak szerint összegezhetők:

- Az értekezés első kutatási céljának⁹ teljesülését az első fejezet első részében az ország történelmi és azon belül az egyes politikai vezetők nevével fémjelzett időszakok bemutatásával és elemzésével értem el. A fejezet további részeiben, ezen túlmenően a fegyveres mozgalmak kialakulása okainak, a fegyveres csoportok létrejöttének körülményei és az abban közrejátszó események elemzésén keresztül jutottam el a kitűzött cél eléréséhez.
- Az értekezés második célkitűzésével¹⁰ összhangban, annak megválaszolására a második fejezetben átfogó képet adtam a fegyveres konfliktusokat generáló tényezőkről, részletekben menően tártam fel a konfliktusok tényleges és lehetséges résztvevőit és indokaikat a konfliktusban való szerepükre. Rávilágítottam a fegyveres konfliktusok és a hadsereg elválaszthatatlan kettősének tényére és elemeztem azok okait.
- Az értekezés harmadik célkitűzésének¹¹ megválaszolására a második és a harmadik fejezetben található a részletes magyarázat. A konfliktusok okainak elemzésén keresztül olyan megállapításokat tartalmaz, amelyek a mindenkori politikai és katonai vezetés számára megkerülhetetlenek a konfliktus megoldásában. Az M23 példáján keresztül megvilágítja egy fegyveres mozgalom létrejöttének okait, a tevékenysége változatait, valamint ezeken túl a felszámolásának, vagy inkább felszámolódásának tényezőit. A fegyveres csoportok túlélőképességét a hanseni elmélet felhasználásával

---

⁹ Bemutatni az afrikai kontinens, azon belül is kiemelten a szubszaharai és a közép-afrikai térséget, amelynek a Kongói Demokratikus Köztársaság egyik meghatározó országa. Itt mind etnikailag, mind pedig kulturálisan erős megosztottságot lehet igazolni a regionális biztonsági komplexum elméletével. Mindezekben belül elemzési fókuszot jelent a fegyveres mozgalmak kialakulási okainak és azok lefolyásának vizsgálata. A történelmi léptékű változások okán a katonai biztonság kérdése végig központi szerepet tölt be a disszertációmban, szorosan kapcsolódva a politikai vezetők tevékenységéhez 1960-tól, a függetlenség elnyerésétől kezdve Joseph Kabila elnökségével bezárólag (2001-2019).

¹⁰ Azonosítani a fegyveres mobilizációval kapcsán felmerülő, ezidáig megoldatlan érdekellentéteket és mindazon biztonságpolitikai problémákat, amelyekkel szemben a mindenkori politikai vezetésnek meg kell találnia a helyes stratégiát.

¹¹ Részletezni a fegyveres konfliktusok okait és a jelenséget generáló tényezőket és az abban érdekelt szereplőket. Mindezt egy tipikus időszak példájával bemutatva ráirányítani a figyelmet a helyzet rendkívüli komplexitására. Mindemellert bizonyítékot kapni a Stig Jarle Hansen elmélet alkalmazhatóságára, nevezetesen, hogy az egyes mozgalmak státuszának változása miként segíti e szervezetek túlélését.

vizsgálja, fókuszálva annak bizonyítására, hogy az elmélet használható-e a dzsihadista szervezeteken túl a közép-afrikai, kongói fegyveres csoportokra is. Az értekezés a globális politika kérdéseit is vizsgálja, azokat, amelyek, egyrészt megoldatlanságuk miatt súlyos következményekkel járnak, valamint amelyek adandó helyes válaszok és reakciók a konfliktus megoldásának kulcskérdései.

- Az értekezés negyedik célkitűzésére¹² a negyedik fejezetben adtam választ. Ebben a fejezetben igazoltam, hogy az Európai Unió rendelkezik azokkal a politikai és gazdasági eszközökkel, amelyek az egységes Afrika politikához és az afrikai demokráciák kialakulásának elősegítéséhez szükségesek. Az uniós politika egyik markáns megjelenési formája a hadsereg reformját támogató EUSEC RD Congo misszió. Tevékenységében tetten érhető, hogy az Európai Unió a kelet-kongói fegyveres konfliktusok kezelésének és a biztonság megteremtésének a katonai szektor stabilizációján keresztül markáns támogatója. Az EUSEC misszió tevékenységét, ami jelentős haladást ért el a hadsereg fejlesztésében, részleteiben bemutattam, értékeltem, de rávilágítottam a misszió körül zajló vitákra is, amelyek végül annak bezárását jelentették. Ez is bizonyítja, hogy az afrikai stabilizációs folyamatokat támogató országok politikájának összehangolása elengedhetetlenül szükséges és rugalmasan kezelendő a változó biztonsági helyzet függvényében.

Új tudományos eredmények

A kelet-kongói fegyveres konfliktusok különböző aspektusait vizsgáló értekezésem az alábbi tudományos eredményeket tartalmazza:

1. Bizonyítást nyert, hogy a vizsgált régióban a buzani szektorelmélet minden összetevőjében létbizonytalanság van. Ezen túlmenően a regionális biztonsági komplexum elméletének vizsgálata alapján kimondható, hogy a Kongói Demokratikus Köztársaságon belül hiányzó stabil intézményi keretek létrehozása a biztonsági szektor reformjával együtt kezelve, ha nem is minden szektorban, de az általam vizsgált politikai, katonai és társadalmi szektorban hozhat olyan mértékű stabilitást, ami tovagyűrűző hatást (spill over) gerjeszthet. A kezdeti eredményhez az előzőek közül már egy szektor stabilizációja pozitív hatású lehet a további szektorokra.

---

¹² Bizonyítani kívánom EUSEC RD Congó európai misszió tevékenységével a dolgozatomban megjelenő elméleti, elemzési tételek megvalósulását az európai politika gyakorlati törekvéseiben a biztonsági szektor stabilizálásában.

2. Feltártam a regionális biztonsági komplexum belső struktúráját. A fegyveres konfliktusokat megoldatlan etnikai ellentétek terhelik, amelyeket az országhatáron átnyúló etnikai határok tovább súlyosbíthatnak. Uganda és Ruanda törekvése a gazdasági érdekeiken túl az, hogy a fegyveres konfliktust fenntartsák oly módon, hogy az Kongó határain belül maradjon. A regionális biztonsági komplexumok elmélete helyett ebben az esetben az előbbiekből következően alkalmazhatóbbnak ítéltém a regionális biztonsági komplexumok kérdés specifikus megközelítését. Igazolást nyert, hogy regionális biztonsági komplexumok által rajzolt határokat a vizsgált konfliktusok és azok okai meghaladták.
3. Elemeztem és értékeltem a kinshasai politikai vezetés elköteleződését, rámutattam annak hiányosságaira, gyengeségeire, illetve javaslatokat fogalmaztam meg a megoldási lehetőségeket illetően. Megvizsgáltam és arra jutottam, hogy a hanseni elméletben rögzített, az afrikai dzsihadista szervezetekre megalkotott tipológia a szervezetek transzformációját illetően alkalmazható a kongói fegyveres csoportokra. Bizonyítottam, hogy az elmélet szerinti kategóriák közül a félterületi ellenőrzés a jellemző.
4. Megállapítottam, hogy a kelet-kongói fegyveres konfliktusok kezelését és a biztonság megteremtését illetően a katonai szektor stabilizációjának markáns támogatója az Európai Unió. Igazoltam, hogy az Európai Unió egyedi eszközrendszerén (Fejlesztési Együttműködési Finanszírozási Eszköz) keresztül, erre alapozott átfogó programok indításával teszi hatékonyabbá az ország demokratizálódási folyamatát.

A kutatási eredmények felhasználhatósága, ajánlások

A kutatási célkitűzésekkel összhangban elkészített értekezés és az abban található eredmények megítélésem szerint az alábbi területeken használhatóak fel:

Az oktatásban: A Nemzeti Közszolgálati Egyetem tiszti, biztonság- és védelempolitikai szakos, valamint a posztgraduális képzésben részt vevő hallgatói számára az afrikai kontinenssel kapcsolatos témakörök oktatásánál. A MH Béketámogató Kiképző Központ Missziós Törzstiszti Alaptanfolyamának, illetve missziós célfelkészítő tanfolyamainak oktatási segédanyagaként, ahol ez a téma releváns. A hazai humanitárius szervezetek afrikai kontinensre készülő misszióinak felkészítésekor háttéranyagként szolgálhat.

Az alkalmazott kutatásokban: Kiegészítésként szolgálhat az Afrika kutatások területén a közép-afrikai régió fegyveres konfliktusainak jobb megértéséhez és kutatások folytatásához. Alapul szolgálhat a közép-afrikai konfliktuskutatásokhoz, mivel részleteiben foglalkozik a komplex problémával.

A gyakorlatban: Az európai és az ázsiai missziók során felhalmozódott tapasztalatok mellett új, alkalmazható ismereteket biztosít a Magyar Honvédség jelenlegi (pl. Mali) afrikai missziós feladatai és a jövőben lehetséges missziói során. Használható lehet a MH Civil-katonai Együttműködési és Lélektani Műveleti Központ által készített kézikönyvek, valamint a MH Békétámogató Kiképző Központ tréning anyagainak elkészítése során amennyiben ez utóbbiak tevékenységi köre kiegészül az Afrikát, szűkebben véve Közép-Afrikát érintő kérdésekkel.

Az értekezést az Afrika kutatással foglalkozó kutatók, a téma iránt érdeklődő főiskolai, egyetemi és posztgraduális képzésben részt vevő hallgatók figyelmébe ajánlom.

További kutatást igénylő területek, javaslatok

A kongói fegyveres csoportok kérdése és az azzal szoros összefüggésben álló biztonsági problémák tartósak, szinte jelentősebb változás nélkül állandósultak kelet-kongói területeken. A probléma komplex jellegéből fakadóan a jövőben számos további elemmel bővítheti a témával foglalkozó hadtudományi, biztonságpolitikai és az egyéb a témához köthető kutatások palettáját. Az értekezésben megfogalmazott kutatási irányok, illetve a kidolgozás során felmerülő kérdések közül néhány képezheti önálló vizsgálat tárgyát is, mivel a területi korlát egyes területek tekintetében nem biztosított elég lehetőséget a probléma mély vizsgálatához.

A fegyveres csoportok és magának a fegyveres mozgalmak vizsgálatának állandó aktualitást ad az a tény – ahogyan azt az értekezésben említettem – , hogy a csoportok állandó mozgásban vannak. Kis túlzással szinte naponta születnek újabb csoportok, lépnek a már meglévők egymással szövetségre vagy az integrációs folyamatoknak köszönhetően szűnnek meg. Éppen ezért a kutatások állandó témáját képezheti a csoportok születése, fennmaradása, azok támogatása, a politika és a gazdaság összefonódása a milíciákkal. Az ezzel kapcsolatos kutatások jó alapja lehet a „Hanseni elmélet”, amely a dzsihadista csoportok elemzésén túl a közép-afrikai fegyveres csoportokra is elvonatkoztatható.

Ugyancsak kutatási területként jelentkezhethet az országon belüli migráció kérdése, amely a fegyveres csoportok hatásának következménye a civil társadalomra. Ez a terület bizonyos értelemben még kiaknázatlan, bár a társadalomra gyakorolt hatása szempontjából igen fontos terület. Itt egy alapjaiban eltérő migrációról beszélhetünk az Európában manapság rendkívül ismert kontinensek közötti migrációval szemben, mégis úgy tűnik, hogy ezt itt jobban tudják kezelni, miközben hatalmas tömegekről beszélhetünk.

Az értekezésben kiemelten az EU Afrika-politikáját érintettem, de emellett több ország kapcsolata a Kongói Demokratikus Köztársasággal hordoz magában izgalmas kutatási témát. Ezek a kapcsolatok lehetnek afrikai-afrikai relációjúak, de emellett érdemes a Kína kapcsolatra is gondolni. Ezen túlmenően az ENSZ kongói missziója és más nemzetközi segélyszervezetek tevékenységének vizsgálata is hasznos lehet annak érdekében, hogy az afrikai támogatások minél hatékonyabban működhessenek.

Saját publikációs jegyzék

Tábornokok és főtisztek a Kelet-Kongói konfliktusban
Honvédségi Szemle 141.évfolyam 2013/3. szám

Egy konfliktus „lezárásának” margójára
Mi vezetett az M-23 mozgalom bukásához
Szakmai Szemle A katonai nemzetbiztonsági szolgálat kiadványa 2014/2. szám

Az „Ötök”, akik meghatározták a Kongói Demokratikus Köztársaság elmúlt 50 évét
Honvédségi Szemle 142. évfolyam 2014/3. szám

Az Amerikai Egyesült Államok Afrika politikája és az AFRICOM
Honvédségi Szemle 143.évfolyam 2015/4. szám

Az USA titkos katonai terjeszkedése az afrikai kontinensen
Szakmai Szemle Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat 2015/3.szám

Aktív fegyveres csoportok a Kongói Demokratikus Köztársaságban
Afrikai terrorista és szakadár szervezetek

A Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhely, a Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság és a Magyar Honvédség Geoinformációs Szolgálat kiadványa 2015
ISBN 978-963-89948-4-4

Az EU külpolitikája és az afrikai demokratikus kormányzás összefüggései
Honvédségi Szemle 144. évfolyam 2016/2. szám

Az EU külpolitikája és az afrikai demokratikus kormányzás összefüggései
(átdolgozott) A hadtudomány és a XXI. század Tanulmánykötet 16. ISSN 2498-5228

Defining Regulators of the European Union's African Policy and its Dilemmas
Defence Review Volume 144 Special Issue 2016/1.szám

Hungarian Participation in the European Union's Congo Mission
Fejezet a The Dynamics of Conflicts in Africa in the Early 21st Century
Dialóg Campus 2018 tanulmánykötetben, NKE kiadvány

Az Európai Unió kongói missziója, EUSECRD Congo, Közel Afrikához
A válságkezelés és a stabilizáció lehetőségei és kihívásai a fekete kontinensen,
Dialóg Campus, Budapest 2017.

Szakmai tudományos önéletrajz

Nagy Sándor ezredes 1983-87 között a Kossuth Lajos Katonai Főiskolán harckocsizó parancsnoki szakon folytatta tanulmányait és szerzett diplomát.

1994-97 között a Zrínyi Miklós Katonai Akadémián, majd a tanulmányi időszak alatti átalakulást követően a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen szerzett egyetemi diplomát. Hallgatói évei során részt vett a Tudományos Diákköri tevékenységben.

2005-2006-ban a párizsi Collège Interarmée de Défense hallgatója volt, ahol választható tárgyként foglalkozott a terrorista csoportok vizsgálatával.

2008 és 2013 között az Európai Unió kongói missziójában, EUSEC RD Congo tagjaként, illetve szakértőként teljesített szolgálatot a Kongói Demokratikus Köztársaságban. A misszióban eltöltött négy éve alatt az ország keleti, Ruandával határos, Dél-Kivu tartomány szakértői csoportját vezette és a 10. Katonai Körzet parancsnokának közvetlen tanácsadója volt. Az itt töltött időszak alatt fogalmazódott meg benne, hogy a téma tudományos vizsgálatával foglalkozzon, alapozva az itt megszerzett mély és részletekre kiterjedő ismereteire. Külszolgálat alatt alkalma volt több, a helyzet elemzésével foglalkozó tanácskozáson való részvételre és személyes kapcsolatot alakított ki az ENSZ BT szakértői csoportjainak tagjaival és a témával foglalkozó kutatókkal is.

Doktori tanulmányait 2013-ban kezdte meg a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Hadtudományi Doktori Iskolájában. Kutatási területe a kelet-kongói fegyveres konfliktusok és a katonai biztonsággal kapcsolatos kérdések vizsgálata volt. Doktori értekezését is ebben a témában írta, foglalkozva a történelmi előzményekkel és a fegyveres csoportok, mint egyfajta biztonsági kockázatok és azok lehetséges következményeivel

A misszióból 2013-ban tért vissza, de ezt követően is szorosan nyomon követte a kongói és a régió eseményeit, több korábbi munkatársával tartott kapcsolatot.

2014-20 között a Magyar Honvédség Altiszti Akadémia, majd 2020. augusztus 01-jétől a Magyar Honvédség Transzformációs Parancsnokság törzsfőnöke.